

DET KONGELIGE
FISKERI- OG KYSTDEPARTEMENT

Til arbeidsgruppen for utredning av rekrutteringsordninger
for ungdom

v/Norges Fiskarlag
Pirsenteret
7462 Trondheim

Deres ref

Vår ref

Dato

Offentlig brev fra Fiskeri- og kystdepartementet til arbeidsgruppen:

Innledning

15. mai 2006 fastsatte Fiskeri- og kystdepartementet et mandat for et utvalg som skal utrede en modell for rekrutteringskvoter eller andre ordninger som sikrer ungdom en vei inn i fiskerinæringen. Det skal videre vurderes hvordan det bør legges til rette for å få ungdom til å søke fag innen fiskeri- og havbruk.

Departementet ber om at arbeidsgruppen, i forbindelse med vurdering av en modell for rekrutteringskvoter eller andre ordninger som skal sikre ungdom en vei inn i næringa, tar hensyn til følgende:

Prinsipielle spørsmål knyttet til rekrutteringskvoter og andre ordninger for rekruttering

Rammevilkår

Evalueringer av tidligere gjennomførte rekrutteringskvoteordninger viser at erfaringene har vært blandet. Blant utfordringene har vært at mange fartøy med rekrutteringskvote er blitt solgt relativt kort tid etter tildeling. Formålet er ikke å skaffe noen en lett-tjent gevinst. Det er således en utfordring å få i stand en rekrutteringskvoteordning som tar stilling til kjente utfordringer, og som samtidig treffer den riktige målgruppen og virker etter formålet.

Det er bare i svært liten grad at det inndras eller faller bort kvoter som føres tilbake til fellesskapet. Det foreligger således ikke noen "kvotefond" som kan benyttes til dette

formål. Når kvotegrunnlaget er gitt, innebærer dette at det er den etablerte næringa som betaler for rekruttering gjennom avståelse av kvote til rekrutteringskvoter, skolekvoter og så videre. Etter slik avståelse er det vesentlig at ordningen fungerer godt og oppleves som rettferdig. Det er også viktig å finne ordninger for rekruttering som ikke i for sterk grad svekker driftsgrunnlag og lønnsomhet for de etablerte fiskerne på sikt.

Det anses lite realistisk at det vil kunne bli gjennomført ordninger som innebærer statlig finansiering av rekrutteringskvoter ved at staten skal kjøpe fartøy som har deltakeradgang ut av fisket.

Det er ønskelig at arbeidsgruppen i størst mulig grad underveis vurderer forholdet til eksisterende ordninger i og utenfor fisket med tanke på å kunne kombinere og trekke fordeler ut av samordning av flere ordninger. Blant annet kan det være relevant å vurdere forholdet til utdanningsordninger, skolekvoter osv. I tillegg nevnes forholdet til struktur- og kondemneringsordninger, som har hatt til hensikt å redusere kapasiteten i fiskeflåten – er det hensiktsmessig å kondemnere fartøy samtidig som det rekrutteres inn unge fiskere med egne fartøy, eller omvendt?

Kriterier for tildeling

Erfaring fra tidligere viser at det er stor interesse og kamp om rekrutteringskvoter. Det er ikke gitt at en rekrutteringskvoteordning vil kunne gi kvoter til alle som ønsker det. Det er viktig å legge opp til tildelingskriterier og rutiner som oppleves som rimelige og rettferdige også av de som skulle oppleve å ikke bli tildelt kvote.

I henhold til deltakerloven kan ervervstillatelse bare gis til den som har drevet ervervsmessig fiske eller fangst på eller med norsk fartøy i minst tre av de siste fem årene og fortsatt er knyttet til fiske- og fangststyrket. For fartøy under 50 fot gjelder imidlertid ikke dette kravet.

Næringskomiteen har anmodet om en vurdering av hensiktsmessigheten av øvre aldersgrense på 25 år. En slik øvre aldersgrense vil blant annet medføre at en rekke fiskere som ikke kvalifiserte til gruppe I-adgang ved etablering av adgangsregulerte fiskerier de senere år, ikke vil kunne søke om rekrutteringskvote. Det bes om at det vurderes i hvilken grad næringa anser at en rekrutteringskvoteordning bør være en ordning kun for å få ungdom inn i fisket, eller om det også bør benyttes for å fange opp fiskere som av forskjellige årsaker ikke kvalifiserte seg til gruppe I i disse årene.

Kravet til en aldersgrense bør også ses i sammenheng med hvilke utdanningsordninger og hvilken erfaring som skal ligge til grunn for å kunne delta i en rekrutteringsordning. For andre ordninger enn rekrutteringskvoter kan det være naturlig med andre krav.

Regjeringens politikk om likestilling og integrering i yrkeslivet vil komme til å være førende også på dette området. Dette innebærer at arbeidsgruppen bes vurdere særlige

muligheter for å rekruttere kvinner og folk med fremmedkulturell bakgrunn. For eksempel bør det vurderes om kvalifiserte søknader fra kvinner bør foretrekkes inn til den generelle samfunns målsettingen om 40 % deltakelse fra begge kjønn. Videre bør samenes stilling vurderes.

Kriterier for drift og fiske

Det er sentralt å organisere rekrutteringsordninger på en måte som forhindrer omgåelse av formålet ved å trekke ut den økonomiske verdien ved salg eller andre regelverkstilpasninger. Det kan for eksempel tenkes bestemmelser om at rekrutteringskvote ikke kan tildeles ny eier ved salg eller tvangssalg av fartøy. Dette vil imidlertid kunne slå ut negativt i forhold til bankers finansieringsvillighet. Restriksjoner som innføres kan ikke virke så begrensende at det ikke er mulig å aktivere og drive rekrutteringskvoten.

Næringskomiteen har anmodet om en vurdering av hensiktsmessigheten av tidsavgrensning, og tidsavgrensningens eventuelle lengde. Fiskeri- og kystdepartementet anser at en rekrutteringskvoteordning for ungdom i seg selv må danne et tilstrekkelig grunnlag til at de som benytter ordningen får en realistisk mulighet til å etablere seg fast som fisker. *En rekrutteringskvoteordning må ikke "lure" folk inn i fiskeryrket under premisser som gjør at de etter 10, 15 eller 20 år står uten mulighet til å fortsette.* Et sentralt spørsmål er derfor, dersom det oppstilles særlige vilkår for rekrutteringskvoter, hvordan ser næringa for seg at det skal finne sted en overgang til "vanlig" drift.

Ungdom som skal etablere seg med rekrutteringskvote vil ofte være i en fase av livet der de også etablerer seg med en partner og stifter familie. Samfunnet tilbyr i dag sosiale ordninger, som for eksempel foreldrepermisjon. Det må legges opp til at fiskere som velger å nytte slike alminnelige ordninger ikke faller ut av en rekrutteringskvoteordning som følge av dette.

I en ordning der formålet er å rekruttere unge fiskere inn i yrket er det nærliggende å vurdere om det skal stilles krav til personlig utøvelse fisket. Formålet om opplæring av nye generasjoner fiskere motvirkes dersom den for eksempel tillates fisket under driftskvotordning eller dersom fisket foretas av høvedsmann. De senere år er flere aktivitetskrav fjernet fra deltakerforskriftene, og det er spørsmål om det bør være et aktivitetskrav knyttet til oppbærelse av adgang til å fiske rekrutteringskvote.

Samtidig er det viktig å ikke oppstille krav som oppleves som urimelige av den som skal ha sitt inntektsgrunnlag i en rekrutteringskvote. Kriteriene må balansere formålet med ordningen mot reelle hensyn til fiskeren ved sykdom, eventuelle familieførøkelser og andre forhold som kan inntreffe.

Dersom det knyttes virkninger opp mot sykdom eller lignende er det viktig å merke seg at det ikke ligger innenfor fiskerimyndighetenes kompetanse å vurdere hvor vidt det

foreligger sykdom som gjør at fisker ikke kan utøve sitt yrke. Fiskerimyndighetene må i så fall kunne legge andre kompetente instansers vurdering til grunn.

I tillegg er det et spørsmål om hva skjer med rekrutteringskvoten dersom den som er blitt tildelt kvoten faller fra ved yrkesuførhet eller dødsfall.

Tildeling

Tildeling kan tenkes håndtert ved en felles tildelingsrunde eller regional fordeling. Fordelen ved en sentral tildeling ligger i standardisering og at det blir lettere å sammenligne tilfeller. En sentral tildeling legger til rette for likebehandling på landsbasis. Fordelen med regional tildeling er blant annet i kunnskap om de lokale forhold og behov. Ved sentral fordeling er det viktig at lokal kunnskap ikke blir oversett. Ved regional fordeling er særlig viktig at kriteriene for tildeling er klare og gir grunnlag for likebehandling i forskjellige deler av landet.

Konsekvensutredning

Det er ønskelig at arbeidsgruppen peker på hvilke konsekvenser arbeidsgruppens forslag får i forhold til gjeldende regelverk. Et utgangspunkt bør være at fiske og fangst innenfor en rekrutteringskvotemodell kan finne sted innenfor rammene av det eksisterende lovverk. Av likebehandlings- og saksbehandlingsmessige hensyn er det ønskelig med så klare kriterier for tildeling og drift som mulig.

Modell for rekrutteringskvoter innenfor nasjonalt reguleringsopplegg

Arbeidsgruppen bes blant annet vurdere følgende problemstillinger:

Rammevilkår

1. Innenfor hvilke fiskerier er det aktuelt å foreslå en rekrutteringskvotemodell for ungdom?

Herunder:

- Bør det innføres rekrutteringskvoteordninger innenfor fisket etter både pelagiske arter og bunnfisk?
- Bør det anbefales rekrutteringskvoteordning innenfor hval- og selfangst?
- Bør det oppstilles begrensninger for hva slags fartøy- og redskapstyper som kan være aktuelle for rekrutteringsformål?

2. Hvilket kvotegrunnlag skal rekrutteringskvotene hentes fra?

Herunder:

- Bør kvantum tas fra kvotegrunnlaget før fordeling på flåtegrupper?
- Bør kvantum tas i større grad fra noen flåtegrupper enn andre? Er det naturlig å skille på andre grunnlag, for eksempel basert på redskapstyper?
- Hvor stor del av inntektsgrunnlaget er det rimelig å forvente dekkes inn gjennom det fiske som er tillatt utenfor rekrutteringskvotegrunnlaget?

3. Hvor stor bør en rekrutteringskvote være og hvor mange slike rekrutteringskvoter er det rimelig å tildele i løpet av et år?

4. Ønsker næringa gjennomført en permanent årlig ordning, eller bør dette være en engangstildeling? Bør det eventuelt gjennomføres prøveordninger?

Kriterier for tildeling

5. Hvilke kriterier skal legges til grunn for tildeling?

Herunder:

- Er det hensiktsmessig med en øvre aldersbegrensning?
- Bør det stilles krav til utdanning, for å stimulere til en kunnskapsbasert næring?
- Bør det stilles krav om erfaring som fisker og/eller annen faglig tilknytning til yrket?
- Bør det legges ytterligere kriterier til grunn for å finne de "best egnede" søkere?
- Kan det tildeles rekrutteringskvote til noen som fra før er eier eller deleier av fartøy som har deltakeradgang i gruppe I i lukkede fiskerier? Hvis nei, hvordan unngå at rekrutteringskvoter, ad omveier, føres til etablerte fiskere/rederier?

6. Bør det finne sted kvotering ut fra regional fordeling, kjønnsmessig fordeling eller andre kriterier?

Kriterier for drift og fiske, samt eventuelt bortfall

7. Er det hensiktsmessig med en tidsbegrensning for tildeling av kvote?

Herunder, hvis det anses hensiktsmessig med tidsbegrensning:

- Hvordan skal overgang til "vanlig" drift finne sted?
- Vil bankene finansiere fartøy som skal fiske på en tidsavgrenset rettighet?

8. Bør tildeling av rekrutteringskvote medføre at adgangen til å delta faller bort og faller tilbake til fellesskapet dersom fartøyet selges (evt. tvangsselges)?

Herunder:

Dersom det ikke oppstilles krav om ikke å selge fartøyet:

Hvordan unngå at formålet med rekruttering motvirkes?

Dersom det oppstilles krav om ikke å selge fartøyet:

- Blir det vanskelig å finansiere et tilstrekkelig stort fartøy dersom det oppstilles en slik begrensning?

9. Bør det oppstilles krav om at rekrutteringskvote bare kan fiskes av søker?

Herunder:

- Dersom det ikke anses hensiktsmessig med krav om å drive selv, hvordan skal man unngå at formålet unngås ved at den som får rekrutteringskvote driver ved høvedsmenn, eventuelle driftsordninger eller lignende?
- Hvis det stilles slike krav, hva da med sykdom etc. og vedkommende trenger inntekten?

10. Når skal rekrutteringskvoten bortfalle?

Herunder:

- Hva skjer hvis en person som blir tildelt rekrutteringskvote ikke fisker den? Hvor lang tid bør gå før kvoten eventuelt faller tilbake til fellesskapet?
- Hva skjer med rekrutteringskvoten dersom den som har den faller fra ved sykdom eller dødsfall?

Tildeling

11. - Bør tildeling finne sted fordeles regionalt, tilknytning til fiske, kvinner, samer og innvandrere oppfordres til å søke?

- Bør det foretas en skjønnsmessig avgjørelse for tildeling, eller kan en for eksempel se for seg loddtrekning blant alle søkere som er kvalifisert i henhold til visse minstekrav?
- Hvem bør beslutte tildeling? (Direktorat sentralt eller i region, kommuner eller fylkeskommuner, andre?)

Konsekvensutredning

12. Det bes om en vurdering av de økonomiske konsekvensene av en rekrutteringskvoteordning i henhold til presentert forslag.

Herunder:

- Vurdering av økonomisk grunnlag for drift i henhold til ordningen,
- Vurdering av konsekvenser for økonomisk grunnlag for etablerte fiskere ved gjennomføring av ordninger i henhold til arbeidsgruppens forslag
- Konsekvenser av økt etterspørsel etter bestemte fartøykategorier for rekrutteringsformål,
- andre konsekvenser

13. Det bes om mulig om en vurdering av administrative konsekvenser av arbeidsgruppens forslag, blant annet i forhold til gjeldende deltakerreguleringer og de årlige reguleringene.

Med hilsen

Johán H. Williams
ekspedisjonssjef

Jan Frederik Danielsen
avdelingsdirektør